

Traian DIACONESCU

POEȚI ROMÂNI DIN MOLDOVA ÎNTR-O VERSIUNE SPANIOLĂ MEMORABILĂ

De curînd, la Chișinău, a apărut o *Antologie de poezie românească din Moldova în versiune spaniolă*, tradusă de Maria Augustina Hîncu, poetă și hispanistă cu nume simbolic. Această antologie bilingvă este un herald al spiritului poetic românesc în spațiul hispanofon, realizat cu știință și suflet de o tînără romanistă de la Chișinău. Florilegiul cuprinde 44 de poeți, din secolul XX pînă azi, și este prefațat de poeta panameză Luz Lescure și de poetul român Iulian Filip.

Traducerea, spune poeta panameză Luz Lescure, „este un act de iubire, de iubire pentru cuvîntul scris, pentru comunicarea umană”. Din acest sentiment de iubire față de frații latini de limbă spaniolă s-a născut și această carte care este „o poartă de intrare” în lumea creației poetice din Moldova. „Dacă a scrie poezie este o formă înaltă de comunicare, a interpreta și a o ridica spre alte latitudini, este o formă și mai înaltă de a contribui la această comunicare umană”. Judecata de valoare a poetei din Panama este, fără îndoială, dreaptă.

Această antologie poetică este motivată de virtuțile estetice ale poeziei din Moldova, dar și de contextul internațional deschis cunoașterii și promovării limbilor neolatine dincolo de granițele lor geografice. Prin configurația tematică și prin realizarea artistică, acest florilegiu, reprezentativ pentru un *genius loci* din Romania Orientală, constituie un univers imaginar paradigmatic care merită să fie cunoscut pe meridianele lumii.

Poezia românească de la Dosoftei la Eminescu și apoi, prin Argezi și Blaga, prin Nichita Stănescu și Sorescu, reprezintă o planetă, chiar dacă luminile ei nu se revarsă în lume din pricină că limba română nu este o limbă de mare circulație. Tot astfel și poezia din Moldova, din ultimul secol, are un destin similar la hotarele răsăritene ale Europei. Experimentul poet-

ic al traducătoarei este de bun augur, căci selectează poeme care transfigurează condiția umană, fizică și metafizică, polarizată în jurul iubirii de cetate și divinitate, în forme clasice, moderne sau postmoderne, sincronizate cu marea poezie europeană.

Referindu-se la tematica antologiei, Luz Lescure se oprește la genialul poem al lui Alexei Mateevici: „A putea citi și înțelege că un frate poet a scris la începutul secolului trecut „limba noastră-i graiul pînii, limba noastră-i frunză verde, limba noastră-i limbă sfîntă” este un dar luminos oferit lectorilor de limbă

spaniolă „prin care putem stabili mirifice și sfinte ape ale limbii română”. Gîndurile și verbul lui Grigore Vieru, Nicolae Dabija și Valeriu Matei, dar și poemele inspirate ale altor poeți din această antologie răscolesc sufletul și ne îndeamnă la înnobilarea clipei noastre călătore.

Dacă lectorul hispanofon simte ideea și sentimentul poezilor români, acest miracol se datorează traducătoarei, care are, deopotrivă, har poetic și instrucție filologică. A studiat la Aix-en Provence, la Marseille, la Barcelona, unde a cunoscut poezia mare a Franței și a Spaniei și a cutezat să întocmească pentru cititorii hispanofoni această inspirată antologie a poeziei românești din Moldova. Acest florilegiu seamănă, în ultima instanță, cu o microgalerie care poartă *urbi et orbi* lumini ale spiritului creator românesc.

Să coborîm puțin la critica de text a traducerilor. Maria Augustina Hîncu a înțeles că traducerea este act de echivalare funcțională a structurilor lingvistice și metalingvistice din original. Dacă versul liber poate fi echivalat în forme confine cu textul țintă, versul clasic, cu forme prozodice muzicale, bazate pe ritm, măsură, rimă, cezuri etc., este dificil de echivalat. Traducătorii găsesc însă soluții de echivalare care, prin pierderi și compensații, refac

corola muzicală a originalului. Poemul *Limba noastră* de Mateevici pierde din armonia sa prozodică, dar micropoemul *Pasărea*, scris în vers liber de Vieru, dobândește drept de cetate și în limba spaniolă. Iată versurile: „Cînd s-a întors/ La puii ei cu hrană/ Găsise cuibul gol/ Și-a amețit. I-a căutat/ Pînă-i albise pana/ Și-n cioc/ Sămînța a încolțit” (*Pasărea*). În spaniolă: „Cuando ha vuelto/ A sus pollitos con la comida/ Ha encontrado el nido desierto/ Y ennudecido./ Los ha buscado/ Hasta que su ploma fue cana/ Y en el pico/ La semilla ha germinado. (*El pájaro*) Așadar, poezia modernă, descătușată de forme fixe, are șansa unor echivalări mirabile.

Prin această antologie, hispanofonii vor cunoaște poeți români din Moldova care ating cu fruntea stele și, sub semnul lui Ștefan cel Mare și Mihai Eminescu, își cultivă limba străbună, neolatină, ca pe un scut

mirific care le apără geneza, continuitatea și unitatea lor etnică și lingvistică, limba romanică, soră a limbii spaniole, ci și suspinele unei istorii dureroase, similară cu cea din America latină. Conștiința de neam și de limbă a românilor din Moldova ne aprinde în memorie torța luptei trecute a românilor din Transilvania și a marilor ei poeți mesianici. Poeții din Moldova vor contribui la sporirea cunoașterii culturii românești și la întărirea solidarității internaționale față de un popor, prin geneză și limbă, european.

În finalul acestei scurte recenzii consider, ca și poeta panameză menționată mai sus, că această frumoasă antologie poetică este o „unealtă de lumină” cu „plină semnificație umană”, căreia i se potrivesc celebrele versuri argheziene: „Carte frumoasă, cinste cui te-a scris”.

Nicolae BUSUIOC

O NOUĂ CARTE DE RONDEURI

Să ne amintim că *rondelul* apare în literatura franceză a secolului XIV, ilustrat apoi de Charles d'Orleans, Villon, Clement Marot ș.a. Această încântătoare poezie de formă fixă, ca și sonetul, continuă să fie cultivată și de către unii parnasieni, de la Théodore de Banville pînă la cunoscutul D'Annunzio. Și literatura română a adoptat *rondelul* cu o ispititoare și plăcută vocație, Al. Macedonski ilustrîndu-l prin excelență, frumusețea și clasică armonie a versurilor lui fiind gustate încă de mulți iubitori ai poeziei adevărate. *Rondelul* vine și el cu partea de romantism, caracterizat prin preeminența sentimentului asupra rațiunii, dar și cu o culoare specifică, individualizată, dincolo de armonie, echilibru, sobrietate, prin sintagmatica cu raportul ei de subordonare care definește rolul repetiției ce întărește ideea de bază a temei, gîndului și conceptului exprimat. Fără a forța nota, după opinia noastră această sintagmă bisată ar avea importanța unui concept nu obligatoriu romantic, cît al unuia de un complex de trăsături profunde și, nu știm de ce, acum ne gîndim la ceea ce înseamnă de fapt specificul unei culturi, al unei culturi, vrem să spunem, cu specific național.

Răsfoim cu oarecare rețineră o nouă carte de *rondeluri*, cu gîndul că după atîtea discursuri poetice de această factură, trecute prin lectura noastră, ce am mai putea citi cu interes? Vasile Fluturel ne surprinde

plăcut cu volumul *Rondeluri* (Vasiliana '98, 2013), mai mult, autorul scrie, în cea mai mare parte, *rondeluri* remarcabile prin suplețe și ideile transmise. Desigur, abilitatea, inspirația și talentul pentru așa ceva nu au apărut din neant, scriitorul are la „activ” consistente volume de versuri, asupra unora pronunțîndu-se critic, între alții, și profesorul mult regretat Constantin Ciopraga. Din prefața acestui volum, sub semnătura poetului Constantin Mănuță, el însuși autor și de *rondeluri*, o prefață cu titlul „Sub lumina *rondelului*”, cu un minunat moto de Rainer Maria Rilke, desprindem esența și diversitatea tematică a versurilor, de la „*Rondelul zării întomnate*” (cu un moto din Horia Zilieru) pînă la „*Rondelul Iașului*” (cu o dedicație academicianului Constantin Ciopraga, in memoriam). Să dăm doar două exemple dintre cele mai frumoase *rondeluri*: „Ninge ca-n abecedar”./ Undeva spunea Poetul./ În cohorte, fulgi de var/ Înălbesc tot acaretul./ Chiar de merge internetul./ Puștii toți la geamuri sar:/ „Ninge ca-n abecedar”./ După cum spunea Poetul./ Vrînd să scape de coșmar./ Supărat tot păsăretul/ Se retrage sub umbrar/ Ca să-și facă tabietul./ „Ninge ca-n abecedar...” („*Rondelul ninsorii*”, dedicat lui Al. Husar) și „Născut sunt în poiana de pe vale./ Unde-am văzut lumina prima dată/ Și n-aș schimba cu nimeni niciodată/ Sătucul meu cel cu sclipiri astrale./ Acolo Dumnezeu pășea agale/ Iarna, prin troienele de vată./ Născut sunt în